

ERGİN ÇAVUŞOĞLU VIDEO ENSTALASYON ESERLERİ

ERGİN ÇAVUŞOĞLU VIDEO INSTALLATION WORKS

Yüksek Lisans Öğrencisi, Ayşe Şevval ÇAKMAKCI

Bursa Uludağ Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Bursa/Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-8753-4181

Doç. Tolga ŞENOL

Bursa Uludağ Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Bursa/Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-7427-81

Cite As Çakmakci A.Ş. & Şenol, T. (2021). "Ergin Çavuşoğlu Video Enstalasyon Eserleri", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:6, Issue:26; pp:1022-1032

ÖZET

Çalışmanın amacı; 21. Yy da video sanatı ile eser üreten Türk sanatçı Ergin Çavuşoğlu eserlerini biçim, anlam ve söylem ilişkisi bağlamında çözümlenerek video sanatındaki yeri ve önemini keşfetmektir. Bu doğrultuda çalışma hermeneutik desenine göre yürütülmüştür. Ergin Çavuşoğlu'na ait Sessiz Kayma, Kristal ve Alev ve Tarot ve Satranç, adlı eserler çalışma grubunu oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak doküman ve mülakat kullanılmıştır. Videolar, sanatçının sanatsal süreci göz önünde bulundurularak biçim, anlam ve söylem ilişkisi bağlamında çözümlenmiştir. Elde edilen veriler sanatçı ile yapılan görüşme neticesinde ulaşılan bulgularla birlikte çalışmanın önemi bakımından derinlemesine incelenmiş ve yorumlanmıştır. Çalışma grubunda yer verilen eserlerin İtalo Calvino ve Tolstoy'un edebi eserlerinden yola çıkarak üretildiği görülmüştür. Çavuşoğlu'nun kendi hayatından yansımaların olduğu seyahat ve göç kavramların yanı sıra, video enstalasyonları mekansızlık ve sınırsız olma kavramlarıyla da temellendirilmiştir. Kavramların ele alınış biçimlerinin yer yer gerçeküstücü bir ifadeye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ergin Çavuşoğlu, Video Sanatı, Video Enstalasyon, Çağdaş Sanat, Gerçeküstücü İfade.

ABSTRACT

The aim of study is to explore the importance of the works of Turkish artist Ergin Çavuşoğlu, who produced his works with video art in the 21st century, by analyzing the context of the relationship of form, meaning and discourse. In this direction, the study was conducted according to the hermeneutic pattern. Sessiz Kayma, Kristal ve Alev ve Tarot ve Satranç by Ergin Çavuşoğlu are the works that make up the working group. As data collection tools, documents and interviews were used. The videos were analyzed in the context of the relationship of form, meaning and discourse, taking into account the artistic process of the artist. The obtained data, were thoroughly analyzed and interpreted in terms of the importance of the work with the findings obtained as a result of the interview with the artist, together with the findings obtained as a result of the interview with the artist it was observed that the works in the study group were produced based on the literary works of Italo Calvino and Tolstoy. In addition to the concepts of travel and immigration, which reflects the Çavuşoğlu's own life, it is also based on the concepts of spacelessness and unlimitedness of video installations. It has been concluded that the way the concepts are handled in a surrealistic manner.

Keywords: Ergin Çavuşoğlu, Video Art, Video Installation, Contemporary Art, Surrealistic Expression.

1. GİRİŞ

İlk olarak Avrupa ve ABD'de gelişim gösteren video sanatının ortaya çıkmasına 1960'larda Happening (oluşumlar) ve Fluxus (değişim) hareketleri önemli katkı sağlamıştır. Video kullanımındaki ilk uygulama, 1952'de Ernie Kovacks'ın video sinyallerini bozarak yaptığı deneysel çalışmalarıdır (Görenek Beyaz,2016). Nam June Paik video sanatının öncüsü kabul edilirken O'nun 1965'de sunduğu gösteri, Video Sanatı için bir milat kabul edilmiştir (Çankır,2017). Video sanatı; taşınabilir kameraların ortaya çıkışı ve yaygınlaşması ile birlikte oluşan bir sanat biçimidir (Budak,2018), (Altunay2006). Uluslararası boyutta çeşitli materyal ve yöntem kullanımlarının yanı sıra farklı amaçlar doğrultusunda gerçekleşmiş, zamanla birçok teknolojik gelişme ile birlikte kapsamı genişlemiştir.

Video sanatı 1970ler den itibaren Türkiye'de de yaygınlık kazanmıştır. Türkiye'de ilk olarak 1970'li yıllarda Nil Yalter "Başsız Kadın veya Göbek Dansı" (1974) adlı eserlerinde videoyu çalışmalarında kullanmıştır (Yıldırım,2018). Nil Yalter ile birlikte video sanatı çerçevesinde Türkiye'de avantgard sanatçılar arasında Candaş Şişman, Gülsüm Karamustafa, Kutluğ Ataman ve Erdal İnci gibi isimler yer almaktadır. Türkiye'de 2000'li yıllara doğru isimlerinden söz ettiren diğer video sanatçıları ise; Ali Kazma, Ali Mahmut Demirel, Ayşe Erkmen, Elif Çelebi, Erdal İnci, Ergin Çavuşoğlu, Esra Ersen, Ethem Özgüven, Füsun Onur ve Şinasi Güneş olarak örneklendirilebilir.

Türkiye de video sanatı çerçevesinde 21.yy a kadar sanat eserleri üretilmiş olsa da, yazılı eserlerin az olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalarda (Eraslan,2019; Görenek Beyaz,2016); daha çok Nam June Paik, Vito Acconci, Wolf Vostell ön plana çıkarken, güncel olan sanatçılar geri planda kalmıştır. Aynı zamanda Türk

avangarde sanatçılara ait video eserleri de alan yazımlarında (Özgen,2019;Merdeşe,2017;Kahraman, Gülaçtı, 2016) da yer bulmuştur. Buna karşın 21yy' da eser üretimini yoğunlaştıran genç sanatçılarla alakalı bir sanatçıyı ele alarak derinlemesine çözümlenmelerin yapıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmada Ergin Çavuşoğlu, Video Sanatı çerçevesinde üretmiş olduğu eserleri biçim-anlam ilişkisi bağlamında incelenecektir. Ergin Çavuşoğlu video ve ses enstalasyonları ile sanatsal üretimler yapmaktadır. İşlerinde, video enstalasyonun veya sanatta hareketli görüntünün kullanımının sinema dilinden farklı olduğunu ortaya koyma çabasında olan sanatçı, 2003 tarihi itibarıyla ilk video çalışmasını izleyiciyle buluşturmuştur. Sinema ile ilişkisini tanımlamak için kullandığı anlatı, edebiyatta aradığı fikir ve unsurlara bağlanmaktadır.

2000'li yıllarda eser üretiminin yoğun olduğu görülen Ergin Çavuşoğlu, literatüre bakıldığında saptanabilen kaynakta (Bayraktar,2017) genel değerlendirmeler içerisinde yer almıştır. Ancak söylemlerinin yer aldığı ve örneklendirilmiş video eserlerinin biçim ve anlam ilişkisi bağlamında derinlemesine çözümlendiği akademik yayına rastlanmamıştır.

Bu çalışmayla “Türkiye’de video sanatı” bağlamında oluşan literatüre katkı sağlayarak ilgili araştırmacı ve okuyuculara veri sağlamak istenmektedir. Çalışmanın amacı; 21. Yy da video sanatı ile eser üreten Türk sanatçı Ergin Çavuşoğlu eserlerini biçim, anlam ve söylem ilişkisi bağlamında çözümleyerek sanatçının video sanatındaki yeri ve önemini keşfetmek ve vurgulamaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada 21. yy da Türkiye’de video sanatını temsilcilerinden Ergin Çavuşoğlu eserlerinin biçim, anlam ve söylem ilişkisi bağlamında çözümlenmek istendiğinden hermeneutik desenine göre yürütülmüştür. Yorumlama anlamını taşıyan hermeneutik, yapıtın bildirdiği hakikatin yorumu olarak varlık kazanır (Taşçier,2017,39).

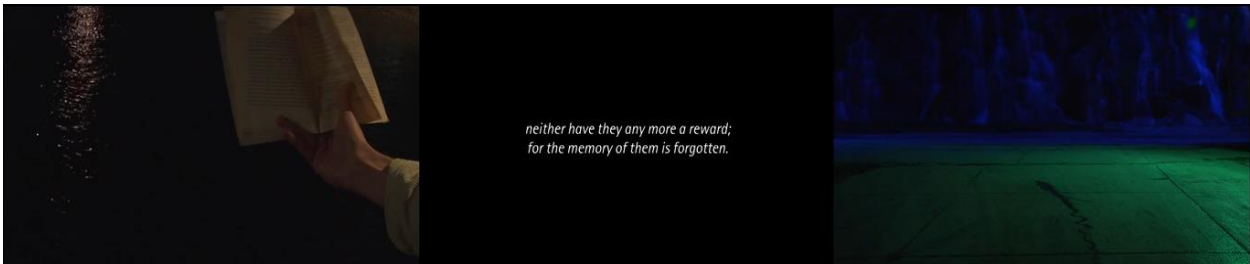
Çalışmada, Ergin Çavuşoğlu’na ait Tarot ve Satranç, Kristal ve Alev ve Sessiz Kayma adlı eserler çalışma grubunu oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak doküman ve mülakat kullanılmıştır. Mülakat açık uçlu soruların mail aracılığıyla sanatçıya ulaştırılması (05.10.2020) sonrası cevapların yer aldığı metinlerin yine mail aracılığıyla iletilmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir (06.10.2020). Verilerin analizi biçim-içerik-söylem çözümlenmeleri yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda belirtilen üç eserin betimlenerek teknik-yöntem bilgisinin verildiği ve sanatçının üslup bütünlüğünün değerlendirildiği çalışmada, elde edilen veriler sanatçı ile yapılan görüşme neticesinde ulaşılan bulgularla birlikte çalışmanın önemi bakımından derinlemesine incelenmiş ve yorumlanmıştır. Bu bağlamda Çavuşoğlu’nun video sanatındaki önemi keşfedilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini sağlayabilmek adına bulgu elde edilmeden yorumlama yapılmamış, subjektif değerlendirmelerden ve dayanaksız yorumlardan kaçınılmıştır. Çalışmada iki uzman görüşü alınarak bulguların inanırılığı teyit edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Sessiz Kayma Video Enstalasyonun Çözümlemesi

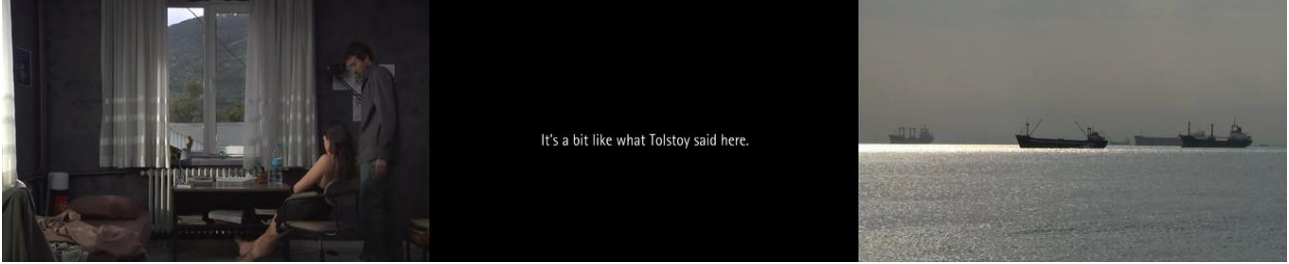
Ergin Çavuşoğlu’nun 2008 yılında gerçekleştirdiği Sessiz Kayma adlı video enstalasyonu üç kanallı yapıdadır. Bu video enstalasyon üç farklı ekranın aynı anda izlenmesiyle gerçekleşmektedir.

Çavuşoğlu’nun Sessiz Kayma adlı eserinde yer yer anı kitabı niteliğindeki Leo Tolstoy’un ‘İtiraflarım’ adlı eserinden alıntılar yapmasıyla; video çalışmasında bu eserdeki karakterin iç mücadelelerini anlatan, yaşamın anlamını sorgulayan yaklaşımıyla paralellik oluşturulduğu görülmektedir. Olay örgüsü bir süredir Hereke kasabasına yerleşmiş bir erkek ve onu geri dönmeye ikna etmeye çalışan bir kadın karakter üzerinden anlatılmaktadır. Bu üç ekranlı video enstalasyonu, ayrılan bir çift sevgilinin görüntüsü ile yük gemileri ve ağır endüstriyel ekipmanların bulunduğu deniz manzarası arasındaki büyük çelişkiye dayanmaktadır (http-1).

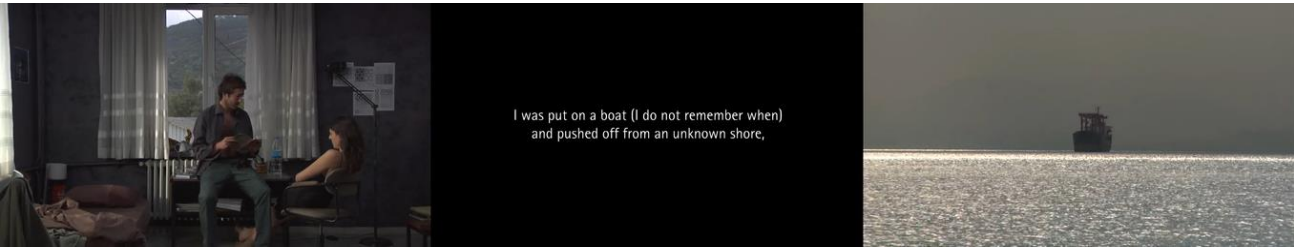
Görsel 1. Ergin Çavuşoğlu, Sessiz Kayma, 2008, Üç kanallı senkronize (1080i) HD video, ses, 25 '

İki kişi arasında geçen olay örüntüsünden oluşan üç ekranlı çalışmada sağdaki ekranda liman ve Hereke kasabasından çeşitli manzara görüntüleri akarken, soldaki ekranda ise bir çiftin yaşadığı çatışmalara dair görüntüler yer almakta ve çiftin birbiriyle ne kadar zıt fikirli ve uyumsuz oldukları izleyiciye yansımaktadır. Ortadaki ekranda ise soldaki ekranla eş zamanlı olarak konuşmaların siyah bir zemin üzerinde İngilizce çevirisi yer almaktadır. Videonun başlangıç sahnesinde duyulan klarnet sesi, gecenin hüznü ve dalgaların kıyıya çarpması, orada bulunan ana karakterin karamsar görüntüsü ve sesine yansıyan hüznü uyum içerisindedir. Geçmişle gelecek arasında bağ kurmaya çalışan ana karakterin sevgilisiyle yaptığı konuşmada ruhsal bir çöküntüye girdiği ve bu durumdan kendisini kurtaramadığı anlaşılmaktadır. Bir ekranda bu kaos ortamına yer verilirken diğer ekrandaki görüntü sükunet içeren tamamen karşıt görüntüler yer almaktadır. Çiftin tartışmaları esnasında dış mekandan gelen deniz, dalga ve rüzgar sesleri birbirini tamamlamaktadır.

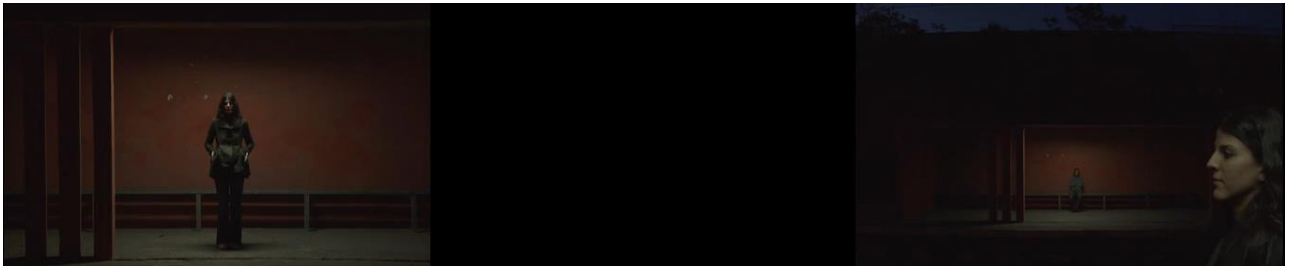
Görsel 2. Ergin Çavuşoğlu, Sessiz Kayma, 2008, Üç kanallı senkronize (1080i) HD video, ses, 25 '

Eserde geçen “Geçmişte ne varsa gelecekte olacak olan da odur. Bugün yapılacaklar yarın da yapılacaktır” ifadesi, çalışmanın hikaye kurgusunu da açıklayıcı niteliktedir. Yaşam döngüsü içinde çıkmaza girmiş karakterlerin hikayesi anlatılırken; eserde olay örgüsünde zaman parçalanmış, öncesi sonrası iç içe geçmiş bir kurguyla ele alınmıştır.

Görsel 3. Ergin Çavuşoğlu, Sessiz Kayma, 2008, Üç kanallı senkronize (1080i) HD video, ses, 25 '

İtiraflarım'daki; “Çünkü yaşayanlar öleceklerini bilirler, oysa ölümler hiçbir şey bilemezler. Ve bundan hiçbir kazançları da yoktur. Çünkü hatıraları unutulmuştur. Öyle ki artık ne sevilir, ne nefret edilir, ne kıskanırlar. Ve yeryüzünde sonsuza kadar olup biten hiçbir şeyde payları yoktur” (Tolstoy,2016:47) ifadesinin, evinin manzarası yük gemileri ve ağır endüstriyel ekipmanların olduğu denize karşı olan erkek karakter tarafından içselleştirilerek kendi kitabını yazmak için gittiği yerleşim yerinde, amacından uzaklaşarak varlığın manasını anlamaya çalışmasına sebep olduğu söylenebilir. Kadın karakter ise; kitabını yazmak için kısa süreliğine geldiği bu yerden ayrılmayan ana karaktere karşı isyan ederek duyduğu memnuniyetsizliği dile getirmektedir.

Görsel 4. Ergin Çavuşoğlu, Sessiz Kayma, 2008, Üç kanallı senkronize (1080i) HD video, ses, 25 '

Erkek karakter çevresinde olup bitenlere daha gözlemci bir gözle bakarak kendi içinde çelişkiler yaşarken bu düşünceleri sevgilisi tarafından anlamsız bulunmaktadır. Her gün karşısında gördüğü manzaraya sağduyuyla yaklaşır, gerçek hayatın ağır işlerde çalışanların hayatları olduğunu ve o güne kadar gördüğü kalın ciltli kitapların, hayatın anlamıyla ilgili hiçbir şey ifade etmediğini düşünmektedir. Tolstoy'un itiraflarından fazlasıyla etkilenen karakter, sevgilisiyle fikir çatışmasına girerek hayatı daha derinden sorgulamaktadır.

Soyut bilimlerin onun gözünde anlamını yitirmektedir. Kendini bulma yolculuğunu, denizin ona vermiş olduğu özgürlükle sessizce sonsuzluğa doğru süzülerek kürek çekmektedir.

Görsel 5. Ergin Çavuşoğlu, Sessiz Kayma, 2008, Üç kanallı senkronize (1080i) HD video, ses, 25 '

“Hayat olmaması gereken şey, bir kötülüktür. Hiçliğe giden geçit hayatta iyi olan tek şeydir” der Schopenhauer (Tolstoy,2016:49). Erkek karakter, geçmişle gelecek arasında kurmaya çalıştığı köprü ile kavramlar arasında sıkışıp kalmaktadır. Evinin penceresinden gördüğü çalışan emekçi insanların olduğu manzara ona gerçek hayatı düşündürür olmaktadır. Geceleri köprüden geçen arabaların ışıklarını saymayı sevdiğini genç kadına söylemesinin ardından, diğer bir sahnede de kadının araba ışıklarını sayması karakterler arasında kurulabilecek tek bağın bu olduğu hissini yaratmıştır. Aslında ikisini ayıran bu manzara bir açıdan da duygusal anlamda aralarında ironik bir bağ kurmaktadır. Karakterler arasındaki bağ ile ilişkilendirilebilecek bir gemi modelinin altüst edilmesi, aralarındaki ilişkinin sona erdiğini yansıtırken, kadının Hereke’de sipariş verdiği ipek halı deseni, hayatlarındaki karmaşaya atıf yapar nitelikte algılanabilir.

Gece vakti denize gelen erkek karakterin başlangıçtaki yönünü hatırlayabilmek için karanlıkta akıntıya karşı kürek çekmesi de; İtiraflarım’da yer alan; “O sahil Tanrı’ydı. Gitmem gereken o yön gelenektir. Kürekler ise sahile doğru ilerleyebilmem ve Tanrı’yla bir olabilmem için bana verilen özgürlüktü. Böylece yaşama gücüm yenilenmişti ve yeniden yaşamaya başlamıştım” (Tolstoy,2016:89), ifadesiyle örtüşmektedir.

3.2. Kristal ve Alev Video Enstalasyonun Çözümlemesi

Ergin Çavuşoğlu’nun 2010 yılında gerçekleştirdiği Kristal ve Alev isimli yapıtı, dört kanallı bir video enstalasyondur. Anlatı, Italo Calvino’nun Amerika Dersleri ‘Gelecek Milenyum için Altı Not’ (1988) kitabındaki bazı kavramların irdelenmesiyle oluşmaktadır. İtalo Calvino kitabında Harvard Üniversitesi tarafından aldığı konferanslar dizisi daveti üzerine planladığı ve yeni milenyumun kalmasını istediği 6 değerden (Hafiflik, hızlilik, kesinlik, görünürlük, çokluk, tutarlılık) bahsetmektedir. Yazar kitabının kesinlik bölümünde dil ve basının yaşandığı ve ifade zenginliğinin köreltilmesine sebep olan kitle iletişim araçları ve burjuva öğretim kurumlarına karşı kristal benzeri kesinlik kriterlerini taşıyan bir edebiyat fikriyle karşı koymaya çalışmaktadır. Kitabının bir bölümünde kristal ve alevi iki zıt kavram olarak ele alarak, edebiyat içerisindeki yerini araştırmaktadır. Ergin Çavuşoğlu ise bu iki kavramı kullanarak Londra gibi dünya metropolü olan bir şehirdeki sosyal yapının en uç farklılıklarını anlatmak istediğini ifade etmiştir” (http-2).

Görsel 6. Ergin Çavuşoğlu, Kristal ve Alev,2010, Dört kanallı senkronize (1920x1080) HD video, ses. Bölüm I - 30 '56", Bölüm II - 38' 15", Bölüm III / IV - 24 '53 "

Hikayedeki konular arasında elmasın kesme atölyesinde honlanıp, parlatılmasının mekanik süreci, bir Çehov oyununun provası ve Türk lokantasında yemek yiyip sohbet eden bir akraba grubu yer almaktadır. Sohbetleri ana karakterin anlattığı yaşanmış bir hikayenin senaryoya çevrilmesini içermektedir. Video enstalasyonda başlangıç ekranında kristalin oluşum aşaması gösterilmektedir. Kristali mükemmelleştirmek için ateşe duyulan gereklilik belirtilmektedir.

Görsel 7. Ergin Çavuşoğlu, Kristal ve Alev,2010, Dört kanallı senkronize (1920x1080) HD video, ses. Bölüm I - 30 '56", Bölüm II - 38' 15", Bölüm III / IV - 24 '53

“Kesin hatlı yüzeyi ve ışığı kırma yetisiyle hep bir amblem olarak benimsediğim kristal mükemmelliğin modelidir; kristallerin doğuşu ve gelişimiyle ilgili belli koşulların en temel biyolojik varlıkların doğuşu ve gelişimini belirleyen koşullara benzerlik gösterdiğini, yani kristallerin mineral dünyası ile canlı organizmalar arasında bir tür köprü oluşturduğunu öğrendiğimizden beri kristale duyduğum bu eğilim daha da büyük bir anlam kazandı” (Calvino,1994:90).

Görsel 8. Ergin Çavuşoğlu, Kristal ve Alev,2010, Dört kanallı senkronize (1920x1080) HD video, ses. Bölüm I - 30 '56", Bölüm II - 38' 15", Bölüm III / IV - 24 '53

Ana karakterin Türk lokantasında yemek yerken anlattığı hikayeye göre, Türkiye- Suriye sınırında alternatif bir kaçakçılık ekonomisi meydana gelmektedir. Çok fakir bir köyde gerçekleşen hikaye de ağırlıklı olarak erkekler sınırı geçerek kaçakçılık yapmaktadır. Buna bağlı olarak enstalasyonun üçüncü ekranında ise bir tiyatro sahnesinde oyuncular prova yapmaktadır. Sahnedeki baş karakter bir manzara ressamının hayatını canlandırmaktadır. Kız kardeşleriyle aralarında olan fikir çatışmalarını izleyiciye yansıtmaktadır.

“Amacım bitmiş bir tiyatro oyunu yerine bir tiyatronun icrasını göstermekti. Bunun sebebi ise tiyatronun, sanat dalları arasında en uzak görsel dile sahip olması ve sinemanın tersine izleyiciye imaj/görüntü sunmak yerine daha çok duygu ve fikir; yani daha düşünsel ve duygusal ifade dillerini kullanması” (Çavuşoğlu, 2020).

Görsel 8. Ergin Çavuşoğlu, Kristal ve Alev,2010,Dört kanallı senkronize (1920x1080) HD video, ses. Bölüm I - 30 '56", Bölüm II - 38' 15", Bölüm III / IV - 24 '53

Çavuşoğlu'nun bu detaylar çerçevesinde şekillenen çalışması ise karmaşık ve çok yönlü bir çalışmadır. Farklı anlatım dilleri ve ifadelerle zenginleştirilmektedir. Tiyatro oyununda, oyuncuların duyguları izleyiciye geçirirken ortaya koydukları çaba, doğaçlamalarla dengelenmektedir. İnsanların karşılıklarına çıkan farklı durumlarda verdikleri tepki tıpkı alevin kristal oluşumunda verdiği etkiyle benzerlik göstermektedir. Karakter şekillenirken dış etkilerinde fazlasıyla önemli olduğunu hissettirmektedir. Bu tiyatro oyunu izleyiciye prova görüntüleri şeklinde yansıtılmaktadır.

Görsel 9. Ergin Çavuşoğlu, Kristal ve Alev, 2010, Dört kanallı senkronize (1920x1080) HD video, ses. Bölüm I - 30 '56", Bölüm II - 38' 15", Bölüm III / IV - 24 '53

Tiyatro sahnesinden bir diğer ekrana geçerken gördüğümüz Türk lokantası sahnesi birbirinden bağımsız gibi görünse de aslında anlatılan hikaye bakımından birbiriyle örtüşmektedir. Türk lokantasında yemek yerken görüntülenen akraba grubunun, senaryo hakkında konuşurken yemeğin tüm cazibesini yitirdiği ve ilginin senaryoya kaydığı görülmektedir. Çok ekranlı sunumun izleyiciye talep ettiği dağınık izleme şekli, edebi yanılsamalarla dolu konuşmaları, aynı sahnenin farklı sahneleri arasında gidip, hangisine geri dönmemizi gerektirmektedir.

3.3. Arzu Çizgileri/Tarot ve Satranç Video Enstalasyonun Çözümlemesi

Ergin Çavuşoğlu'nun 2016 yılında gerçekleştirdiği Arzu Çizgileri/Tarot ve Satranç isimli yapıtı, tek kanallı bir video eserdir. Italo Calvino'nun The Castle of Crossed Destinies (1973) adlı kitabındaki yapıdan esinlenerek Çavuşoğlu, "Arzu Nesneleri/Tarot ve Satranç" isimli video çalışmasında izleyiciye, evrensel insan davranış kalıplarını ve bunların geçmiş, şimdiki zaman ve gelecekle ilişkisini tasvir etmektedir. Geçmiş döneme ait mekan ve figürlerin yer aldığı anlatım Çavuşoğlu tarafından yakın zamanla ilişkili mekan ve karakterlere dönüşmüştür. Calvino'nun kitabında resimler dizisi aracılığıyla öyküler anlatılırken Tarot ve Satranç'da ise; öyküler, hareketli görüntü dizileri ve parçalanmış konuşmalarla anlatılmaktadır.

Görsel 10. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Hala üretim.

İtalo Calvino Kesişen Yazgı Şatosunu kaleme alırken önce gizemli bir felaketten kaçıp yarı yıkık bir motele sığınan insanların yanık bir gazete kağıdı yoluyla hikayelerini anlatmasından yola çıkmaktadır. Calvino hikayesindeki yetersizliği farkederek daha gizemli anlatıma yöneldiği Kesişen Yazgılar Şatosu hikayesi, Çavuşoğlunun tarot ve satranç video enstalasyonuna ilham kaynağı olmaktadır.

Sembolist bir ifade taşıyan mekan içerisindeki tablolar aracılığıyla, tarot kartlarında oluşan hikayelere atıfta bulunmaktadır. Renk kullanımları ve motel sahibi olduğunu düşündüğümüz adamın ses tonu, görüntüsü izleyicide karamsar bir etki uyandırmaktadır. Eserde, ormanın ortasında uzun yıllar boyunca kimseye ev sahipliği yapmamış gibi yozlaşmış olarak görünmekte olan bir motel, gece bastırıldığı için yolculuklarına devam edemeyenlere barınak olmaktadır. İçeride bulunan konuklar bu kasvetli ortamın aksine son derece şık

ve özenli giyinmişlerdir. Karakterler kendi ortamında uyduğu kuralları gevşetme gereksinimi duyduklarından farklı davranışlara kendilerini bırakmaktadır. Ormandan geçerken konuşma yeteneklerini kaybettikleri için motel sahibinin verdiği tarot kartlarını yaşadıkları olayları anlatmak için kullanmaktadırlar. Burada sadece motel sahibi konuşabilmekte, çekilen kartların anlamlarını ifade etmektedir.

Görsel 11. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Hala video.

Karakterler, öykülerini, yan yana dizilen tarot kartlarıyla dile getirmektedir. Ancak kartların sayısı sınırlı, anlatacakları ise neredeyse sonsuz olduğundan, öyküler iç içe geçmektedir. Birinin öyküsü sona erdiğinde öteki başlamaktadır. Her kart bir kere kullanılabileceği için kişiler bir başkasından kendi öyküsünün kartlarını almaya çalışmaktadır. Karakterler düz bir çizgi üzerinde ilerlemedikleri için bir öyküde birden çok kez beliren kartlar vardır. Sonunda masada ki kartlar bir dikdörtgen oluşturmaktadır. Her birinin kader yolu bir diğerininkine açılmaktadır. Tarot kartlarının anlamı, ondan önce gelen ve onu izleyen kartlar dizisine bağlanmaktadır. Şans eseri bir araya gelen bunca insanın hayatı, tarot kartlarında gizli olan öyküler vasıtasıyla birbirleriyle kesişmektedir.

Görsel 12. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Yerleştirme görünümü Extra City Kunsthall, 2016

Kartlarda şovalye, bakire, alchemist figürleri içeren ünlü alıntılar vardır. Kartların yorumları, Faust gibi klasik masallara ve Hamlet, Macbeth ve King Lear gibi Shakespeare anlatılarına gönderme yapmaktadır (Calvino,2020).

Görsel 13. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Yerleştirme görünümü Extra City Kunsthall, 2016

Kişiler hikaye anlatımlarından sonra son şanslarını deneyip kaderlerini değiştirmek için, kale bekçisi tarafından bir satranç oyununa davet edilmektedir.

Görsel 14. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Hala video.

Görsel 15. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Hala video.

Tarot ve Satranç, kader ve şansın, mantıksal ve akla dayanan bir şekilde resimler aracılığıyla edebi ifadelerle anlatılmasından oluşmaktadır. Anlatım şekli, tarot ve satranç oyununun literatürdeki anlamlarına gönderme yaparak ilerlemektedir. Çavuşoğlu'nun videosunda tarot oyununa yapılan göndermelerle birlikte, belirsiz olanı yakalama isteği ve bununla ortaya çıkan rastlantısal olaylar görülmektedir. Sanatçının ifadesiyle "Gittiğiniz her yerde isminiz, diliniz, aksanız, renginiz size bir kimlik verilir. Ben bunları mümkün olduğunca ortadan kaldırmaya çalıştım. Günlük hayatta insanlar arasındaki sınırları ya da politik, siyasi, coğrafi, kültürel sınırları nasıl aşabiliriz'i sorguladım" (İnce,2016). Bu çalışmada yer alan kişiler giydikleri kıyafetler üzerinden belirli bir sınıfa ait oldukları izlenimi verseler de kimliklerine ait herhangi bir belirleyici ya da ayırt edici ifade bulunmayışı, Çavuşoğlu'nun düşünce tarzının ortaya koyduğu yaklaşımla paralellik taşımaktadır.

Sanatçının ilgili video eserlerinde, yaşam, ölüm, kişisel hesaplaşmalar, mekansızlık gibi kavramların ele alındığı, geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanla ilişkilendirilen hikayeler yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda sanatçı "Belirli kültürel, etnik ya da politik faktör bağlamlarından kurtulmak istiyorum. Sanata yaklaşımım da aynı. Sadece ressam heykeltıraş video sanatçısı olarak görülmek istemiyorum. Orada bir sınırsızlık, bir boşluk bir bağımsızlık oluşturmaya çalışıyorum" (Çavuşoğlu, 2020) sözleriyle yaptığı işlerle olan bağımlı ifade etmektedir.

4. SONUÇ

Ergin Çavuşoğlu video enstalasyon çalışmalarını kendi hayatına atıfta bulunurcasına, seyahat, hareket ve göç kavramlarıyla şekillendirmektedir. Sanatçı, eserlerine İtalo Calvino'nun Kesişen Yazgılar Şatosu, Amerika Dersleri ve Leo Tolstoy'un 'İtiraflarım' adlı kitaplarından esinlenerek yön vermiştir. Eserlerinde insanlar haricinde objelerin ve düşüncelerin de devinimlerinin ele alındığı görülmüştür. Videoyu bir ifade biçimi olarak kullanan sanatçı, mekansızlığı, sınırsız olma halini ve bunların birbiriyle olan çelişkilerini zıtlık yaratan kavramlarla açıklamaktadır.

Çavuşoğlu'nun 2008 yılında gerçekleştirdiği 'Sessiz Kayma' isimli video çalışmasında ilk bakışta mekan içi ve dışındaki karanlık ve kasvetli ortam göze çarpmaktadır. Videonun başından itibaren ana karakterin de ruhsal durumuyla bütünlük içerisinde bu karamsar havanın devam ettiği görülmektedir.

Kristal ve Alev (2010) isimli yapıtı ise Sessiz Kayma'da ki durağanlığın aksine çoklu ekranda ve hareketli sahneleriyle izleyiciye sunulmaktadır. Oyuncuların duygularını ateşli bir şekilde ifade etmeleri şaşkınlık

uyandırmaktadır. Temaların karışıklığı izleyiciyi tezatlık gibi kavramlara yönlendirirken aynı zamanda merak uyandırmaktadır. Calvino, çoklu görevin nasıl kabul göreceğini düşünürken, Çavuşoğlu ise çalışmasında buna çözüm olarak kısalığa yönelmektedir.

Calvino'nun Kesişen Yazgılar Şatosu eserine oldukça sadık kalarak Tarot ve Satranç eserini yaratmıştır. Bununla birlikte Çavuşoğlu'nun kurguya satranç dahil etmesi, hem çalışmanın bire bir Calvino eserinin 21.yy karakterlerine uyarlanarak ekrana yansması olmasını engelleyerek özgün bir hikayeye dönüştürmüş hem de, kurguda yer alan karakterlere kaderlerini yeniden yazma olanağı sunarak daha zengin bir anlatının oluşumunu sağlamıştır. Sanatçının eser üretiminde mekan seçimlerini özenle seçtiği, düzenlediği ve eseri oluşturan hikaye anlatımlarına paralel olarak atmosferik ortamların gerçeküstücü anlatıyla etkili bir şekilde kurgulanmış olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, eski bir motelde bir araya gelen karakterlerin kıyafetleri ile mekan arasında yaratmış olduğu tezatlığın, hikayeye bağlantılı ışığın kullanımı ve mekana yerleştirilen görsellerin sahip oldukları sembolik ifade, anlatının izleyici kendine çekmesini sağlayan unsurlardandır.

Sessiz Kayma ve Tarot ve Satranç' adlı çalışmalar dikkate alındığında her iki video eserde de ana karakterin kim olduğu sorusunun cevabı net olmayacaktır. Zira Sessiz Kayma adlı eserde ilk bakışta erkek karakterin ana karakter olduğu izlenimi uyansa da eserin birçok yerinde baskın karakter olarak kadının görülüyor olması, Çavuşoğlu'nun hikayeyi anlatırken ritmik bir düzeyde karakterlerin baskınlığını değiştirmesi de kendisinin herhangi bir izleyicinin muhtemelen yapacağı "taraf olma" eğiliminin dışında bırakmasını sağlamıştır. Tarot ve Satranç'ta da ilk bakışta hikayenin başında ana karakter olarak algılanan genç erkek karakterin, ilerleyen süreçte kurguda yer verilen diğer karakterler arasına karışması ve hatta motel sahibi karşısında edilgen bir rol takınması, bu çalışmada da Çavuşoğlu'nun ana karakter yaratmama eğiliminin görüldüğü başka bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki; bir eser üretildikten sonra izleyiciyle buluştuğunda artık, sanatçının ifade ettiklerinin dışına ya da ötesine taşınan yeni bir sanat nesnesi olarak yeni oluşumlara kapı açar. Çavuşoğlu'nun ifade edilen yaklaşımı ile izleyicinin bu anlamda daha da özgür bırakıldığı görülmüştür.

Çavuşoğlu'nun tarota, satranca, edebiyata ve felsefeye olan ilgisinin şimdiki anı ve etrafını anlamaya yönelik içgüdüsel bir davranış olduğu söylenebilir. Bugünü ve geleceği olduğu kadar geçmişle de ilgilendiği görülen Ergin Çavuşoğlu'nun, gerçeküstücü yaklaşımla beslenen özgün düşünme tarzı ve anlatımı ile 21. Yy Video sanatında önemli bir yer edinen, dünyaya açılan ve yol gösteren Türk sanatçılardandır.

KAYNAKLAR

- Altunay, A. (2006). Video sanatında yapı çözümü: araç ve mesaj olarak video. Selçuk İletişim, 4(2), 234-239.
- Bayraktar, N. (2015). Film ve hareketli görüntü sanatında hareketlilik ve göç: Avrupa'nın ötesinde sinema. rutledge.
- Beyaz, G. G. (2016). Nam June Paik ve Onun Tabula Rasa'sı: Video. İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 8(29), 1-16.
- Budak, Z. (2018). Görüntü-Mekan İlişkisinde İmge. Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu. Ankara: Hacettepe Ü.
- Calvino,İ.(1994),Amerika Dersleri, Eko Yayınevi: İstanbul
- Calvino,İ.(2020),Yapı Kredi Yayınevi: İstanbul
- Çankır, M. B. (2017).Toplumsal ve Teknolojik Gelişmeler Bağlamında Video Sanatı. İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 3(6), 31-37.
- Çavuşoğlu, E. (06.10.2020). "Ergin Çavuşoğlu / Ayşe Şevval Çakmancı Röportaj." (Yazılı İletişim). <https://www.ergincavusoglu.com>.
- Erarslan, R. U. (2019). Resim Sanatının Hareketli Bir Görüntüye Dönüşmesi Ve Video Art. DOI: 10.7816/idil-08-63-03.
- İnce,G.(2016), Sınırlar Hep Var Olsa da Ben Onları Aşmaya Çalışıyorum, İstanbul Art News.
- Kahraman, M. E., & Gülaçtı, İ. E. (2016). Video Sanatında Sergileme Sorunu Ve Çözüm Arayışları. Art-E, 9(17).
- Merdeşe, T. (2017). Yeni Medya Sanatında Devingen İmgeler: Video Alanlar.

Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

Özgen, K. (2019). Video Sanatının Düşünce Sinemasına Etkisi. SineFilozofi, 4(7), 47-60. ISSN: 2547-9458.

Taşçılar, F. (2017). Gadamer'in Diyalektik Hermeneutiği . Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi , 4 (2) , 37-52 .

Tolstoy, L. (2016), İtirafımlarım, Antik Kitap Yayınevi: İstanbul.

Yıldırım, N. N., & Alp, Ö. Ü. S. (2018).1980-1990 Yılları Arası Türk Plastik Sanatlarında Feminizm Yansımalarının Dört Kadın Sanatçı Üzerinden İncelenmesi: Nur Koçak, Gülsün Karamustafa, Nil Yalter, Füsün Onur.

İnternet Kaynakça

<http-1://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 18.11.2020

<http-2://www.banucarmikli.com/kavramsalin-surrealizmi-ergin-cavusoglu/> Erişim tarihi: 28.11.2020

Görsel Listesi

Görsel 1. Ergin Çavuşoğlu, Sessiz Kayma, 2008, Üç kanallı senkronize (1080i) HD video, ses, 25 ' <https-3://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 18.11.2020

Görsel 2. Ergin Çavuşoğlu, Sessiz Kayma, 2008, Üç kanallı senkronize (1080i) HD video, ses, 25 ' <http-4://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 18.11.2020

Görsel 3. Ergin Çavuşoğlu, Sessiz Kayma, 2008, Üç kanallı senkronize (1080i) HD video, ses, 25 ' <http-5://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 20.11.2020

Görsel 4. Ergin Çavuşoğlu, Sessiz Kayma, 2008, Üç kanallı senkronize (1080i) HD video, ses, 25 ' <http-6://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 20.11.2020

Görsel 5. Ergin Çavuşoğlu, Sessiz Kayma, 2008, Üç kanallı senkronize (1080i) HD video, ses, 25 ' <http-7://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 24.11.2020

Görsel 6. Ergin Çavuşoğlu, Kristal ve Alev,2010, Dört kanallı senkronize (1920x1080) HD video, ses. Bölüm I - 30 '56 ", Bölüm II - 38' 15", Bölüm III / IV - 24 '53 "

<http-8://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 28.11.2020

Görsel 7. Ergin Çavuşoğlu, Kristal ve Alev,2010, Dört kanallı senkronize (1920x1080) HD video, ses. Bölüm I - 30 '56 ", Bölüm II - 38' 15", Bölüm III / IV - 24 '53

<http-9://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 02.12.2020

Görsel 8. Ergin Çavuşoğlu, Kristal ve Alev,2010, Dört kanallı senkronize (1920x1080) HD video, ses. Bölüm I - 30 '56 ", Bölüm II - 38' 15", Bölüm III / IV - 24 '53

<http-10://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 03.12.2020

Görsel 9. Ergin Çavuşoğlu, Kristal ve Alev,2010, Dört kanallı senkronize (1920x1080) HD video, ses. Bölüm I - 30 '56 ", Bölüm II - 38' 15", Bölüm III / IV - 24 '53

<http-11://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 04.12.2020

Görsel 10. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Hala üretim.

<http-12://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 10.12.2020

Görsel 11. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Hala video.

<http-13://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 12.12.2020

Görsel 12. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Yerleştirme görünümü Extra City Kunsthall, 2016

<http-14://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 15.12.2020

Görsel 13. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Yerleştirme görünümü Extra City Kunsthal, 2016

<http-15://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 15.12.2020

Görsel 14. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Hala video.

<http-16://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 18.12.2020

Görsel 15. Ergin Çavuşoğlu, Arzu çizgileri / Tarot ve Satranç, 2016, Tek kanallı 2K (2048x853) video, ses, 29'11". Hala video.

<http-17://www.ergincavusoglu.com/> Erişim tarihi: 21.12.2020